

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 12.12.2017

Vår ref: 17/06261-2 aa333

Deres ref: 17/3788

Høringsuttalelse - forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven)

Kirkerådet vedtok følgende høringsuttalelse til høringen om forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) i sitt møte 7.–8. desember 2017 i sak KR 46/17:

Innledning

Kirkerådet for Den norske kirke viser til høringsbrev 28. september 2017 og vedlagt høringsnotat datert 25. september 2017 med forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven). Kirkerådet er fornøyd med at departementet sikter mot å legge frem en lovproposisjon i samsvar med Kirkemøtets vedtak om at etableringen av et nytt, selvstendig rettssubjekt for Den norske kirke må følges opp av en ytterligere selvstendigjøring av kirken og ved at statens særskilte lovregulering om Den norske kirke blir nedbygget. Kirkerådet støtter i hovedsak lovforslaget.

Kirkerådet er tilfreds med at lovforslaget har som formål å oppdatere og forenkle dagens rettslige regulering og finansiering av Den norske kirke og de øvrige tros- og livssynssamfunnene, som i større grad likebehandler samfunnene. Kirkerådet er fornøyd med at høringsnotatet anerkjenner betydningen av Den norske kirke spesielt og tro og livssyn i samfunnet generelt.

Kirkerådet deler departementets forståelse av at Grunnloven § 16 forplikter staten til å føre en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk og etablerer en særlig relasjon mellom staten og Den norske kirke, hvor staten har en særlig understøttelsesplikt overfor Den norske kirke som folkekirke og særlige forventninger rettet mot Den norske kirke, samtidig som andre tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje.

1. Forslag om at dagens tre lover erstattes av én felles lov om tros- og livssynssamfunn

Kirkerådet viser til at Kirkemøtet tidligere har gått inn for at Stortinget bør regulere Den norske kirke i en egen lov. Kirkerådet har merket seg departementets konklusjon og tilbakemeldinger fra andre tros- og livssynssamfunn, og vil derfor ikke problematisere at kirkeloven blir tatt inn i én felles og helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn. Kirkerådet er enig i at de materielle vurderingene av reguleringsbehovet vil være det samme enten «kirkeparagrafene» gis i en egen lov eller i et eget kapittel i en felles lov.

2. Lovens formål

Kirkerådet finner at lovens formål, som skal dekke både bestemmelsene om Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn, er hensiktsmessig. Kirkerådet støtter forslaget og anser en slik formålsbestemmelse som viktig.

3. Forslag om at loven skal definere tros- og livssynssamfunn som "sammenslutninger for felles utøvelse av en religiøs tro eller et sekulært livssyn"

Kirkerådet gir sin tilslutning til forslaget om at loven skal definere tros- og livssynssamfunn i tråd med lovutkastet § 1 annet og tredje ledd.

4. Forslag om at den gjeldende lovregulerte ordningen om barns tilhørighet til tros- og livssynssamfunn oppheves

Kirkerådet er enig i at forrangsbestemmelsen for Den norske kirke bør oppheves. Kirkerådet mener forslaget, sett i sammenheng med alderskravet på 15 år for å telle som tilskuddsberettiget medlem, ikke tilstrekkelig anerkjenner barns tro og livssyn. I stedet kan det skape et inntrykk av at tro er et forbehold for voksne, noe Kirkerådet mener er uheldig. Kirkerådet går imot forslaget om at den lovregulerte ordningen med barns tilhørighet til tros- og livssynssamfunn oppheves.

Det er viktig å sikre barns rett til å tro, jf. Barnekonvensjonen artikkel 14 og opplæring i tro. Barn må ha rett til å delta i religiøse riter og tradisjoner – ikke bare rett til å bli hørt.

Kirkerådet mener at tros- og livssynssamfunn uansett bør ha lovhjemmel til å få opplysninger om medlemmers barn også før disse er meldt inn som medlemmer, slik at tros- og livssynssamfunn kan invitere medlemmers barn til dåp, trosopplæring mv. Dette er viktig for å kunne ivareta Den norske kirkes rolle som folkekirke. Kirkerådet antar at en slik ordning, av personvern hensyn, krever hjemmel i lov.

4 a) Forslag om regulering av inn- og utmelding av tros- og livssynssamfunn

Kirkerådet støtter at bestemmelsen om at den som er over 15 år kan melde seg inn i eller ut av tros- eller livssynssamfunn videreføres. Videre støtter Kirkerådet forslaget om å harmonisere bestemmelsene i trossamfunnsloven med barneloven og barnekonvensjonens bestemmelser om barnets rett til å bli hørt i saker som gjelder deres religiøse tilhørighet.

Kirkerådet er enig i forslaget om at barn som har fylt 12 år, må gi samtykke til inn- og utmelding.

Kirkerådet støtter forslaget om at tros- og livssynssamfunnene selv fastsetter vilkår for medlemskap og fremgangsmåte for innmelding i samfunnet, slik at loven fortsatt skiller mellom krav knyttet til medlemskap etter samfunnets interne regler og lovgitte krav til medlemskap som utløser en rett til tilskudd etter loven. Kirkerådet anser det som hensiktsmessig å presisere i loven at utmelding alltid skal kunne skje skriftlig, slik det i dag er gjort i kirkeloven § 3 nr. 8.

5. Forslag om å sette som krav for registrering av tros- og livssynssamfunn at samfunnet må ha mer enn 500 medlemmer som har fylt 15 år

Kirkerådet går imot et antallskrav på 500 medlemmer over 15 år. Kirkerådet har forståelse for at staten ønsker å forenkle tilskuddsordningen gjennom å innføre et antallskrav, men mener at et antallskrav på 500 medlemmer over 15 år er for høyt. Kirkerådet går derfor inn for at det ikke fastsettes et antallskrav høyere enn 100 medlemmer, uten et alderskrav. Tilhørende bør også telle med, jf. ovenfor. Kirkerådet støtter forslaget om at det blir opp til Kongen å gi nødvendige overgangsbestemmelser.

6. Lovens antallskrav kan oppfylles ved at likeartede samfunn søker om å bli registrert i fellesskap

Dersom det settes et krav om et antall medlemmer over 15 år for registrering av tros- og livssynssamfunn, mener Kirkerådet at det er viktig at det åpnes for at lovens antallskrav kan oppfylles ved at likeartede samfunn søker om å bli registrert i fellesskap.

7. Forslag om at det gis hjemmel i loven for at antallskravet kan fravikes i helt særlige tilfeller

Dersom det settes et krav om et antall medlemmer over 15 år for registrering av tros- og livssynssamfunn, mener Kirkerådet det er viktig at det gis hjemmel i loven for at antallskravet kan fravikes i helt særlige tilfeller.

8. Forslag om at et samfunn må være registrert for å ha krav på tilskudd og for å kunne tildeles vigselfrett

Kirkerådet støtter forslaget om at et tros- eller livssynssamfunn må være registrert for å ha krav på tilskudd og for å kunne tildeles vigselfrett. For øvrig vises det til Kirkerådets vurdering av krav for registrering ovenfor.

9. Forslag om at staten skal overta kommunenes finansieringsansvar for tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke

Kirkerådet gir av forenklingshensyn sin tilslutning til forslaget om at staten overtar kommunenes finansieringsansvar for tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke.

10. Forslag om at tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke skal beregnes etter antallet medlemmer i samfunnet over 15 år

Kirkerådet mener at tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke skal beregnes uten at det innføres et alderskrav for tilskudd. Kirkerådet viser i denne sammenheng til at Kirkerådet mener at tilhørighetsordningen, med unntak av forrangsbestemmelsen, bør videreføres. Kirkerådet mener at det er mer naturlig at barn av trossamfunnets medlemmer hører til et trossamfunn, enn at de ikke gjør det.

11. Forslag om at satsen for tilskudd per medlem i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke skal reguleres årlig i samsvar med endringene i statens tilskudd til Den norske kirke

Kirkerådet gir sin tilslutning til forslaget om at satsen for tilskudd per medlem i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke skal reguleres årlig i samsvar med endringene i statens tilskudd til Den norske kirke og at Den norske kirkes medlemstall ikke lenger inngår som en faktor i beregningen. Kirkerådet legger til grunn at staten over tid foretar analyser og setter inn eventuelle tiltak som sikrer en økonomisk likebehandling mellom Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

12. Forslag om at tilskudd til investeringer i Den norske kirkes kirkebygg fra før 1900 ikke skal inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn

Kirkerådet viser til at dagens bestemmelser om hvilke utgifter til antikvarisk vedlikehold av kirkebygg som skal holdes utenom tilskuddsgrunnlaget til andre tros- og livssynssamfunn, har vært vanskelig å operasjonalisere. Derfor støtter Kirkerådet departementets forenklingsgrep hvor det fastsettes at investeringskostnader til kirkebygg fra før 1900 skal kunne holdes utenom grunnlaget. Kirkerådet viser til at antallet kirker som omfattes av lovforslaget, er om lag det samme som det antallet kirker som omfattes av de gjeldende

bestemmelsene. Av hensyn til likebehandling, anbefaler Kirkerådet at departementet også legger til rette for at andre tros- og livssynssamfunn kan få tilskudd til gudshus fra før 1900.

13. Forslag om at tilskudd til oppgaver Den norske kirke utfører på vegne av det offentlige ikke skal inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn

Kirkerådet støtter at oppgaver Den norske kirke utfører på vegne av det offentlige, ikke skal inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn. Kirkerådet viser samtidig til at andre tros- og livssynssamfunn også kan motta tilskudd for oppgaver de utfører på vegne av det offentlige, men at disse utgiftene faller utenfor tros- og livssynssamfunnslovens virkeområde.

14. Forslag om at tilskudd til utgifter som følger av Den norske kirkes særlige stilling ikke skal inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn

Kirkerådet støtter at utgifter som følger av Den norske kirkes særlige stilling, ikke skal inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn. Kirkerådet viser til at dette i første rekke vil være tilskudd begrunnet i avviklingen av tjenestebolig- og bopliktordningen for prestene i Den norske kirke, tilskudd til den delen av Den norske kirkes pensjonspremie som gjelder pensjonsrettigheter som kirkens tilsatte har opptjent som tjenestemenn i staten og tilskudd til kirkevalgene hvert fjerde år. Kirkerådet støtter at Kongen i forskrift kan gi nærmere bestemmelser om fastsetting av tilskuddssatsen, herunder presisere hva som ikke skal medregnes i reguleringsgrunnlaget.

15. Forslag om at samfunn skal kunne nektes tilskudd dersom de mottar bidrag fra stater som ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet

Kirkerådet støtter intensjonen i forslaget om at samfunn skal kunne nektes tilskudd dersom de mottar bidrag fra stater som ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet, men mener det er noe uklart om dette vil kunne få noen innvirkning på norske tros- og livssynssamfunn som samarbeider med sitt søsterrossamfunn eller andre partnere som får statlig støtte i aktuelle land.

15 a) Forslag om andre vilkår for tilskudd

Kirkerådet er prinsipielt skeptisk til å innføre vesentlig skjerpede vilkår for tilskudd, men deler vurderingen av at det er grunn til å presisere det grunnleggende vilkåret i dagens lovgivning om ikke å krenke «rett og moral» eller «rett og sømd». Samtidig bør dette gjøres på en måte som ikke oppleves som stigmatiserende eller mistenkeliggjørende for tros- og livssynssamfunn.

Kirkerådet er av den oppfatning at tros- og livssynssamfunn selvfølgelig skal følge norsk lov, men finner det betenkelig at det skal lovfestes noen særlige krav knyttet til dette, da det er en selvfølge. En slik lovfesting kan oppleves stigmatiserende og mistenkeliggjørende. Kirkerådet vil også peke på at det fremstår som noe uklart hva som kan regnes som noe et tros- og livssynssamfunn – som sådan – gjør, for eksempel når det «begår alvorlige lovbrudd». En kan for eksempel se for seg at ett av om lag 1200 menighetsråd i Den norske kirke gjør en vedtak som strider mot diskrimineringslovgivningen, uten at dette etter Kirkerådets mening burde tilsi at Den norske kirke bør fratras tilskuddet av den grunn.

Kirkerådet viser for øvrig til at lovforslaget § 12 gjør vilkårene i § 6 gjeldende for Den norske kirke, men § 6 innebærer at samfunnet kan nektes tilskudd etter § 4, en paragraf som regulerer tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn enn Den norske kirke og dermed ikke omfatter Den norske kirke. Kirkerådet legger til grunn at departementet ser nærmere på hvordan lovbestemmelsen kan utformes for å sikre at Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn likebehandles når det gjelder eventuelle vilkår.

16. og 17. Forslag om å overlate til fylkesmannen å treffe vedtak om registrering og tilskudd etter loven og å føre tilsyn med virksomheten og om at fylkesmannens myndighet etter loven skal kunne ivaretas av ett fylkesmannsembete

Kirkerådet støtter forslaget om å overlate til fylkesmannen å treffe vedtak om registrering og tilskudd etter lov og å føre tilsyn med virksomheten og forslaget om at fylkesmannens myndighet etter loven skal kunne ivaretas av et fylkesmannsembete.

18. Forslag om at særskilte bestemmelser som kun retter seg mot Den norske kirke (kirkelig rammelov) skal gis i et eget kapittel i den nye trossamfunnsloven

Kirkerådet støtter at det gis særskilte bestemmelser som kun retter seg mot Den norske kirke, i et eget kapittel i den nye trossamfunnsloven. Kirkerådet anser dette som viktig.

Kirkerådet konstaterer at departementet har valgt å beholde en del bestemmelser om Kirkemøtets oppgaver og myndighet, men ikke når det gjelder soknet. Dette kan skape et inntrykk av ubalanse i lovens omtale av de to nivåene. En nærmere beskrivelse av oppgaver for soknet kan også ha betydning for innholdsbestemmelsen av det offentliges forpliktelse til å finansiere soknets virksomhet. Kirkerådet mener derfor det kan være grunn til etter første setning i § 9 å ta inn en beskrivelse av soknets oppgaver, f.eks. slik det finnes i den svenske kirkeloven: «Församlingens grundläggande uppgift är att föra gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.».

18 a) Formålsbestemmelse for kapitlet om Den norske kirke

Kirkerådet støtter at det fastsettes en formålsbestemmelse for kapittel 3 om å legge til rette for at Den norske kirke forblir en demokratisk og landsdekkende evangelisk-luthersk folkekirke. Formålsbestemmelsen svarer godt til omtalen i Grunnloven § 16 og er i tråd med Den norske kirkes målsetting om å være en demokratisk og landsdekkende evangelisk-luthersk folkekirke.

Kirkerådet foreslår samtidig at det sies noe i formålsparagrafen om Den norske kirkes særlige ansvar for å ivareta samisk kirkeliv, hvilket kan sies å være en del av Den norske kirkes ansvar som folkekirke.

Kirkemøtet har flere ganger fastslått det særskilte ansvaret som Den norske kirke har overfor samisk kirkeliv (KM 15/90, KM 2/92, KM 12/92, KM 13/97, KM 11/03, KM 07/06, KM 08/11). Målet for Den norske kirke er at samisk kirkeliv skal være livskraftig og likeverdig. En fastsettelse i formålsbestemmelsen vil derfor ikke gå utover det ansvaret som Den norske kirke allerede har. Det vil tvert imot på en positiv måte bidra til en synliggjøring av at Den norske kirke som Norges folkekirke også inkluderer det andre statskonstituerende folket i Norge.

En inkludering av samisk kirkeliv i formålsparagrafen vil også være innenfor den vurderingen som Kulturdepartementets selv har gjort i lovforslaget, der de henviser til at de har særskilte forventninger til Den norske kirke, og at denne særskilte forventningen gjør at de kan gå lenger i å lovregulere Den norske kirke dersom kirken ber om eller gir tilslutning til konkret lovregulering.

Når det i bestemmelsen står at Den norske kirke skal forbli en landsdekkende kirke, har Den norske kirke som utgangspunkt at den samiske befolkningen fortsatt skal få en likeverdig landsdekkende betjening. Konkret innebærer det at Den norske kirke bruker de tre offisielle samiske språkene. Menigheter i forvaltningsområdet for samisk språk har fulgt samelovens språkregler. Dette har vært viktig for å utvikle samisk språkarbeid i menighetene. Forvaltningsområdet for samisk språk vil fortsatt være viktig for Den norske kirke for å fremme samisk kirkeliv som likeverdig og livskraftig.

19. Forslag om at det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette nærmere bestemmelser om kirkens organisering, kirkelig inndeling, kirkelige organer og valg til disse

Kirkerådet er tilfreds med at lovbestemmelsen i § 10 annet ledd slår fast Kirkemøtets myndighet til å gi nærmere bestemmelser om kirkens organisering, kirkelig inndeling, kirkelige organer og om valg til disse. Kirkerådet viser til at dagens kirkelov bruker betegnelsen *Den norske kirke* om to ulike størrelser, trossamfunnet Den norske kirke, som omfatter alle de kirkelige rettssubjektene inkludert soknene, og rettssubjektet Den norske kirke. Det er i kraft av Kirkemøtets rolle som det øverste representative organ for hele trossamfunnet Den norske kirke, at Kirkemøtet foreslås overlatt myndigheten til å fastsette nærmere bestemmelser om kirkeordningen. Kirkerådet mener det i fremtiden ikke kan være noen andre enn Kirkemøtet som på vegne av trossamfunnet vil kunne gi bestemmelser om disse forholdene. Kirkerådet støtter samtidig og understreker at Kirkemøtet ikke skal kunne treffe vedtak eller gi instruks i enkeltsaker som det tilligger organer for soknet å avgjøre.

Kirkerådet vil foreslå at det vurderes å presisere i lovteksten at det er i egenskap av Den norske kirkes øverste representative organ at Kirkemøtet gir bestemmelser for organisering etc., og ikke som organ for Den norske kirke som nasjonalt rettssubjekt. Dette kan f.eks. gjøres gjennom å hente inn igjen formuleringen fra nåværende kirkelov § 24 om Kirkemøtet som «øverste representative organ i Den norske kirke».

Kirkerådet forutsetter at de organer som opprettes i medhold av lov til å ivareta rettssubjektenes oppgaver, vil ha samme rettslige handleevne som om de var opprettet ved lov og at organenes rettslige kontinuitet er sikret i forbindelse med lovendringen. Departementet bes klargjøre dette.

Kirkerådet er enig i at det ikke er til å unngå at Den norske kirkes egne organer vil måtte ta et større ansvar for selv å videreføre en ønsket balanse mellom ulike elementer i eller perspektiver på kirkens organisering, eller eventuelt gjøre endringer i myndighetsfordeling mv. Kirkerådet kan ikke se at dette er noe statlige myndigheter fortsatt skal ivareta på vegne av kirken.

19 a) Liturgimyndigheten

Kirkerådet viser til at dagens lovbestemmelse om Kirkemøtets liturgimyndighet er utformet slik at liturgimyndigheten ikke forstås som tildelt Kirkemøtet av Stortinget, men bekrefter at Kirkemøtet besitter denne myndigheten i kraft av sin rolle som trossamfunnet Den norske kirkes øverste representative organ. Kirkerådet deler vurderingen at det kan være grunn til å videreføre bestemmelsen om liturgimyndighet som følge av at det i lovforslaget er lagt opp til en viss regulering av Kirkemøtets myndighet, først og fremst for å tydeliggjøre forholdet mellom soknene og Kirkemøtets myndighet.

Merknaden i punkt 19 om at det i lovteksten bør presiseres i hvilken egenskap Kirkemøtet opptrer i slike saker, gjelder tilsvarende for liturgimyndigheten.

19 b) Forslag om kirkelig stemmerett

Kirkerådet anser kirkelig stemmerett som et viktig kjennetegn på at Den norske kirke er og forblir en demokratisk evangelisk-luthersk folkekirke. Etter Kirkerådets vurdering bør kirkelig stemmerett forankres i loven. Kirkerådet gir derfor sin tilslutning til forslaget om at kirkelig stemmerett lovreguleres og at Kirkemøtet gir bestemmelser om valgbarhet, tap av valgbarhet og uttreden av kirkelige organer i tråd med lovutkastet § 11 første ledd. Bestemmelsen må etter Kirkerådets vurdering ikke være til hinder for at kirkelige organer kan beslutte å overføre stemmeretten for enkeltmedlemmer fra et sokn til et annet, eller åpne for at utlandsbosatte medlemmer får kirkelig stemmerett. Kirkerådet mener derfor at

det ikke bør lovfestes et krav om at medlemmet må være bosatt i soknet for å ha kirkelig stemmerett.

19 c) Forslag om kirkevalg i nærhet av offentlige valg

Kirkerådet støtter forslaget om å videreføre bestemmelsen om at kirkelige valg holdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet av, offentlige valg, jf. lovutkastet § 11 annet ledd. Forslaget bidrar til å legge til rette for at det kirkelige demokratiet ivaretas i tråd med kirkeparagrafenes formålsbestemmelse. Bestemmelsen er en videreføring av de ordninger som ble fastsatt i forbindelse med demokratireformen i Den norske kirke, som var en forutsetning for de senere endringer i forholdet mellom staten og Den norske kirke. Kirkerådet understreker samtidig at dette er et forslag som medfører økonomiske konsekvenser, og forutsetter at staten viderefører et særskilt tilskudd til Den norske kirke for å kunne gjennomføre slike valg.

19 d) Forslag om prestenes, prostenes og biskopenes tjeneste mv.

Den norske kirkes landsdekkende karakter tilsier, etter Kirkerådets mening, at loven bør inneholde en bestemmelse om at hvert sokn skal være betjent av prest og hvert bispedømme av biskop. For å sikre Kirkemøtets frihet til å organisere hensiktsmessige geografiske enheter mellom soknet og bispedømmet, mener Kirkerådet at bestemmelsen ikke bør inneholde en regel om at hvert prosti skal betjenes av prost.

Kirkerådet støtter departementets forslag om å videreføre lovbestemmelsen om at prestatjenesten skal organiseres slik at prestene kan utøve sin tjeneste i samsvar med ordinasjonens forutsetninger og forpliktelser, jf. forslag til § 14 annet ledd.

Departementet har kommet til at det ikke er nødvendig med hjemmel i lov for at Kirkemøtet kan gi regler om at en prest kan fratras retten til å utføre prestatjeneste samt gi tjenesteordninger som også kan gjelde for prester som ikke har Den norske kirke som arbeidsgiver. Kirkerådet deler denne oppfatningen og støtter at bestemmelser om dette ikke videreføres i lov.

Kirkerådet gir sin tilslutning til at realitetene i de aktuelle bestemmelsene i lovutkastet § 14 tredje og fjerde ledd i en overgangsperiode, videreføres.

19 e) Forslag knyttet til Den norske kirkes medlemsregister

Kirkerådet gir sin tilslutning til at det tas inn en særskilt bestemmelse om Den norske kirkes medlemsregister. Medlemsregisterets størrelse og forhold til personopplysningsloven tilsier etter Kirkerådets vurdering at det bør gis en tydelig lovhjemmel for registeret. Kirkerådet ber departementet vurdere hvorvidt det i medlemsregisterets lovhjemmel også kan inkluderes en rett til å få opplysninger fra Folkeregisteret om familierelasjoner og foreldreansvar, slik at inn- og utmelding også av barn kan gjøres gjennom Den norske kirkes nettbaserte selvbetjeningsløsning. Av forenklingshensyn og for å sikre at kirkens medlemmer selv kan få løst sine behov gjennom elektroniske selvbetjeningsløsninger er en slik lovhjemmel ønskelig.

Kirkerådet viser til at medlemsregisteret etter dagens situasjon er unntatt konsesjonsplikt etter vedtak fra Datatilsynet etter dagens personopplysningslov § 33 tredje ledd. Kirkerådet ber departementet særlig vurdere om den nye personvernlovgivningen fra mai 2018 medfører behov for enkelte endringer i den foreslåtte bestemmelsen.

20. Forslag om at det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette bestemmelser om kirkebygg

Kirkerådet gir sin tilslutning til at lovbestemmelsen om at kirkene er soknets eiendom, med mindre annet følger av særskilt rettsgrunnlag, videreføres. Kirkerådet er enig i at Kirkemøtet bør gis hjemmel til å gi regler som erstatter bestemmelsene i dagens kirkelov §§ 18–21 om krav til kirke, forvaltning av kirke og tilhørende fond, kirkens inventar og utstyr, og om bruk av kirke, herunder betaling for bruk.

Kirkerådet mener at det bør lovfestes at det skal være kirke i hvert sokn, men uten at det trenger å utløse en plikt for kommune eller stat til å bære kostnadene i samband med bygging av ny kirke ved sokneregulering. Kirkerådet mener at en bestemmelse i loven som fastslår at det skal være kirke i hvert sokn, kan bidra til å sikre Den norske kirkes landsdekkende karakter.

Kirkerådet støtter at Kirkemøtet fastsetter bestemmelser om kirkebygg, men vil understreke at forvaltningsansvaret fortsatt skal ligge hos eier av kirkebygget. Kirkebyggene representerer store kulturminneverdier, og endringer i det kirkelige lovverket må følges opp med en tydeligere statlig kulturminnepolitikk overfor kirkebygg. Staten må ta et større finansielt ansvar for kirkebygg med store kulturminneverdier, og det må etableres ordninger som kan erstatte dagens listeføring av kirker.

20 a) Forslag om at forbudet mot bygging nærmere kirke enn 60 meter i spredtbygd område ikke videreføres

Kirkerådet går inn for det videreføres et forbud mot bygging nærmere kirke enn 60 meter i spredtbygd område, men at det åpnes for at Kirkemøtet eller det organ Kirkemøtet bestemmer kan gi tillatelse, i stedet for departementet. Kirkerådet viser til at kirkebyggene er offentlige stedskapende arkitekturmonumenter, og kan ha en særlig plass i kulturlandskapet, ikke minst i spredtbygde områder. En bestemmelse som sikrer kirkebyggene fra «innbygging» og som gir en viss bebyggelsesmessig skjerming handler om vern og utvikling av steds karakter og identitet. Erfaring viser at disse hensynene er under sterkt press mange steder, og Kirkerådet kan vanskelig se at det er kulturpolitisk grunnlag for å fjerne slike vernebestemmelser. I en situasjon hvor departementet overlater bestemmelser om kirkebygg til Kirkemøtet, finner Kirkerådet det ikke naturlig at departementet fortsatt skal ha denne myndigheten.

21. Forslag om at det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette bestemmelser om, og med hvilke unntak og særregler, forvaltningsloven, offentleglova og arkivlova skal gjelde for kirkelige organer

Kirkerådet gir sin tilslutning til forslaget om at det overlates til Kirkemøtet å fastsette bestemmelser om, og med hvilke unntak og særregler, forvaltningsloven, offentleglova og arkivlova skal gjelde for kirkelige organer. Kirkerådet anbefaler samtidig at offentleglova § 25 tredje ledd oppheves, da det ikke lenger er naturlig at offentleglova gir særskilte bestemmelser knyttet til tilsetting av biskoper.

Ettersom grensene for Stortingets lovgivningsmyndighet om Den norske kirke kan være uklare, blant annet på grunn av Den norske kirkes tros- og livssynsfrihet, støtter Kirkerådet at det fastsettes en særlig saksbehandlingsregel som sikrer at Kirkemøtet gis mulighet til å uttale seg om forslag til vesentlige endringer i den særlige lovgivningen om Den norske kirke.

22. Forslag om at det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette om medlemmer av kirken skal betale medlemskontingent

Kirkerådet viser til at det i Den norske kirke er lite ønskelig å innføre en medlemskontingent. Dette henger blant annet sammen med et prinsipp om at det ikke skal være andre krav eller kriterier enn dåpen for å være medlem i Den norske kirke. Den norske kirke kan som eget trossamfunn selv avgjøre om/når en ønsker å innføre medlemskontingent. Siste punktum i § 12 bør utgå.

23. Forslag om at bestemmelsene om at soknet og Den norske kirke er selvstendige rettssubjekter skal videreføres

Kirkerådet gir sin tilslutning til at soknenes og Den norske kirkes rettslige handleevne videreføres gjennom lovutkastet § 9 annet ledd.

Kirkerådet støtter at Kirkemøtet opptrer på vegne av rettssubjektet Den norske kirke, og menighetsrådet på vegne av soknet, når det ikke er fastsatt i medhold av § 10 annet ledd at myndigheten er lagt til et annet organ.

Kirkerådet legger til grunn at Kirkemøtet fortsatt selv vil kunne opprette kategorialmenigheter og eventuelt valgmenigheter som vil være å anse som egne rettssubjekter, også uten hjemmel i lov tilsvarende gjeldende kirkelov § 2 siste ledd. Dersom det er tvilsomt om disse vil være å anse som rettssubjekter, ber Kirkerådet departementet å vurdere hvordan disse enhetene kan ivaretas i en ny lovgivning.

23 a) Forslag om å videreføre bestemmelsen om at soknet er Den norske kirkes grunnenhet og ikke kan løses fra denne

Kirkerådet støtter at det fortsatt fastsettes i lov at soknet er den grunnleggende enhet i Den norske kirke og ikke kan løses fra denne.

24. Kommunal eller statlig finansiering av Den norske kirke

Kirkerådet viser til at departementet foreslår to alternativer for finansiering for Den norske kirke. Kirkerådet har ikke tatt stilling til hvilket av disse det vil gå inn for, men finner det mest hensiktsmessig å overlate vurderingen til Kirkemøtet når det skal uttale seg til lovforslaget i henhold til kirkeloven § 24 tredje ledd bokstav a). Samtidig viser Kirkerådet til at Kirkemøtet i 2015 gikk inn for at det kommunale finansieringsansvaret for den lokale kirke bør videreføres. Kirkerådet ber imidlertid departementet å vurdere nærmere en mellomløsning, hvor staten overtar ansvaret for å finansiere kirkelig virksomhet lokalt, herunder sørge for at soknene har tilfredsstillende bemanning ved gudstjenester og kirkelige handlinger og tilstrekkelig administrativ hjelp, men hvor kommunenes ansvar for finansieringen av tilskudd til bygging, vedlikehold og drift av kirkebygg videreføres, i tråd med flertallet i NOU 2006: 2 Staten og Den norske kirke.

Videre mener Kirkerådet at ansvaret for finansiering av kirkebygg, dersom det forblir i kommunen, bør suppleres med etableringen av en statlig finansiert kirkeantikvarisk kompensasjon etter mønster fra Sveriges *kyrkoantikvariska ersättningen*. Kirkerådet mener staten må ta et tydelig ansvar for å bidra til sikring og vedlikehold av kirkebygg med store kulturminneverdier.

24 a) Forslag knyttet til finansiering av Den norske kirke som er uavhengig av alternativene med kommunal eller statlig finansiering

Kirkerådet støtter at bestemmelsene om at regnskapsloven gjelder for rettssubjektet Den norske kirke om ikke departementet har fastsatt andre bestemmelser i forskrift og at et sokn ikke kan tas under konkurs eller åpne gjeldsforhandlinger etter konkursloven, videreføres.

Av hensyn til likebehandling med andre tros- og livssynssamfunn, gir Kirkerådet sin tilslutning til at vilkår for tilskudd etter lovforslaget § 6 skal gjøres gjeldende tilsvarende for Den norske kirke. Det vises i den sammenheng til merknaden ovenfor om § 6. Kirkerådet merker seg at forslaget vil innebære at regnskapsloven også vil gjelde for soknene.

24 b) Finansiering og forvaltningsområdet for samisk språk

For å kunne videreutvikle sitt arbeid med samisk språk i menighetene i forvaltningsområdet for samisk språk vil Kirkerådet understreke at det er viktig for Den norske kirke at tospråklighetstilskudd fra Sametinget videreføres.

25. Forslag om at vigselfrett for tros- og livssynssamfunn skal videreføres

Kirkerådet støtter at tros- og livssynssamfunn fortsatt skal ha vigselfrett.

Ekteskapsloven § 13 første ledd er en videreføring av dagens paragraf, med unntak av at siste ord «menighet» er byttet ut med «samfunnet». Denne endringen medfører imidlertid at annen del av setningen blir en gjentakelse av den første, ettersom «samfunnet» i forslaget antas å spille tilbake på «tros- eller livssynssamfunn». I dagens lov antar Kirkerådet at loven mener den lokale menighet/avdeling. Dette støttes av Norsk lovkommentar, hvor det heter: «Med menighet siktes det også til stedlig organisasjon». Kirkerådet har derfor følgende forslag til endring:

En vigsler som nevnt i § 12 bokstav a, kan nekte å foreta vigsel dersom minst en av brudefolkene ikke er medlem av tros- eller livssynssamfunnet.

For øvrig slutter Kirkerådet seg til den foreslåtte § 13 i ekteskapsloven.

26. Forslag om at den lokale kirkes ansvar for gravplassdrift og –forvaltning skal videreføres som normalordning

Kirkerådet støtter at den lokale kirke fortsatt skal ha ansvaret for gravplassforvaltningen og slutter seg til departementets vurderinger på side 204, og vil legge til at dagens gravferdsforvaltning blir ivaretatt på en profesjonell måte, og fungerer i de fleste tilfeller meget godt. Kirkerådet oppfatter videreføringen av den lokale kirkes ansvar for gravplassdrift og - forvaltning som viktig.

26 a) Forslag om statistikkhjemmel for rapportering på gravplassfeltet

Kirkerådet er enig i at det bør gis hjemmel i lov som åpner for at det kan kreves rapportering for å få bedre kunnskap på gravferdsfeltet, men understreker at rapporteringen ikke bør bli mer byrdefull for lokal gravferdsmyndighet enn nødvendig. Kirkerådet viser til at departementet gjennomgående foreslår betegnelsen «lokal gravplassmyndighet», med unntak av forslaget til § 23 nytt fjerde ledd, hvor «lokal gravplassforvaltning» benyttes. Kirkerådet antar at departementet vurderer begrepsbruken nærmere i det videre lovtekniske arbeidet med lovforslaget.

27. Forslag om at fylkesmannen skal etter søknad fra kommunen kunne treffe vedtak om overføring av gravplassansvaret til kommunen

Kirkerådet er uenig i forslaget om at fylkesmannen etter søknad fra kommunen ved forskrift kan treffe vedtak om at ansvaret som lokal gravplassmyndighet etter loven skal overføres kommunen. Endringsforslaget svekker i vesentlig grad hovedordningen med at soknet er lokal gravplassmyndighet. En ordning som den som er foreslått, vil i realiteten avskjære soknet fra noen innflytelse på hvorvidt organet for soknet skal videreføre gravferdsmyndigheten eller om den skal overføres til kommunen. Kirkerådet ønsker derfor prinsipielt å videreføre dagens ordning, hvor en overføring skjer på grunnlag av en avtale,

der begge parter er enige. Subsidiært forutsetter Kirkerådet at soknet og andre berørte instanser alltid skal gis anledning til å uttale seg ved en søknad om overføring som følge av at vedtaket skjer ved forskrift. Det er urimelig at en kommune med fylkesmannens godkjenning ensidig kan frata et kirkelig organ vesentlige arbeidsoppgaver og ansvar.

28. Forslag om at det ansvaret bispedømmerådet har etter gjeldende gravferdslov, skal overføres til de enkelte fylkesmenn

Ettersom normalordningen legger opp til at et kirkelig organ fortsatt skal ha forvaltningen på vegne av det offentlige, synes det mest logisk at et annet kirkelig organ også kan ivareta en kontrollfunksjon. Det vil dessuten i de fleste tilfelle være slik at gravplassen, i tillegg til å være eid av soknet, ligger i tilknytning til et kirkebygg. Gravplassen omkranser kirken og tiltak som berører gravplassen har derfor ofte konsekvenser for kirken og motsatt. Dette tilsier at et kirkelig organ uansett bør ha en rolle i vesentlige endringer på gravplassen. Det samme gjelder ved fastsettelse av vedtekter for gravplassen.

Kirkerådet mener at enkeltvedtak truffet av gravplassmyndigheten etter gravplassloven eller i medhold av loven, fortsatt bør kunne påklages til det organ som etter Kirkemøtets beslutning opptrer som klageorgan etter gravplassloven, da det etter Kirkerådets mening er unaturlig at Fylkesmannen skal settes i et overordningsforhold til lokale kirkelige organer. Subsidiært bør myndigheten etter gravplassloven §§ 4 første ledd og 21 første ledd videreføres hos et kirkelig organ, mens myndigheten som klageorgan på enkeltvedtak kan overføres til fylkesmannen.

Kirkerådet vil peke på at lovforslaget § 24 første ledd er noe uklar som følge av at leddet benytter begrepene «gravplassmyndigheten eller kommunen». Kirkerådet antar at kommunen vil være å anse som gravplassmyndighet etter en eventuell overføring av gravplassmyndigheten fra et kirkelig organ til kommunen.

28 a) Forslag om å videreføre kremasjonsavgift

Kirkerådet finner det uheldig at kremasjonsavgiften foreslås videreført. Dette oppfattes som en urettferdig avgift som opprettholder en umotivert forskjell mellom to former for gravferd. Kirkerådet merker seg at departementet vedgår at dette av de fleste oppfattes som urettferdig og at det er rent fiskale argument som brukes for å opprettholde avgiften. Kirkerådet finner det urimelig at en bestemt del av gravferdsprosessen skal isoleres fra helheten og gjøres til gjenstand for brukerbetaling. Ytterligere urimelig blir det når denne avgiften varierer fra kommune til kommune. Kirkerådet anbefaler derfor at utgifter til bygging og drift av krematorier finansieres på annen måte.

Andre spørsmål

Opplysningsvesenets fond

Departementet bebuder en egen stortingsmelding om Opplysningsvesenets fond, der ett blant flere sentrale drøftingstema vil være «om Den norske kirke bør få overført alle fondets verdier eller om fondets eiendommer bør fordeles mellom staten og Den norske kirke». I samband med utarbeidingen av meldingen skriver departementet at det vil «ha nær kontakt med og innhente synspunkter fra ulike instanser, deriblant Den norske kirke». Kirkerådet ser frem til å benytte seg av denne anledning. Som departementet er kjent med har både Kirkemøtet, Kirkerådet, Bispemøtet og andre kirkelige instanser ved enhver leilighet fremholdt at fondet ikke tilhører staten men Den norske kirke. Uaktet dette mener Kirkerådet at det fremtidige eierforhold må finne sin løsning gjennom politiske drøftelser. Men disse drøftelser må bygge på mer nyanserte rettslige betraktninger enn de Lovavdelingen har frembudt i sine uttalelser fra henholdsvis 2000 og 2017.

Overføringer fra Opplysningsvesenets fond til Den norske kirke blir i dag medregnet i beregningsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn. Kirkerådet betrakter fondets verdier som tilhørende Den norske kirke og er nå som før derfor kritisk til at bidrag fra fondet blir tatt med i grunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn.

Rett til permisjon fra arbeid for å utføre verv

For at Den norske kirkes skal kunne forbli en demokratisk folkekirke bør det, etter Kirkerådets mening, videreføres en rett til fri fra arbeid for valgte medlemmer i Den norske kirkes organer. Kirkerådet mener dette bør lovfestes i lovutkastet § 11.

For at kirken skal kunne oppfylle sin lovpålagte forpliktelse til å være demokratisk, må det sikres en bred representasjon og at medlemmer i alle aldre og livssituasjoner har mulighet til å stille til valg og sitte med verv. Det er derfor Kirkerådets oppfatning at en slik videreføring av retten til fri fra arbeid for verv i Den norske kirke, knytter seg til forhold som i særlig grad gjelder Den norske kirke og dermed ikke innebærer en usaklig forskjellsbehandling i forhold til andre tros- og livssynssamfunn.

Medlemskapskrav for kirkelige ansatte og ombud

Kirkerådet registrerer at særbestemmelsen om det kirkelige medlemskravet i kirkeloven § 29 først ledd ikke foreslås videreført. Kirkerådet mener at Den norske kirke, så vel som andre tros- og livssynssamfunn, i utgangspunktet bør ha en lovbestemt rett til å kreve medlemskap for tilsatte og ombud.

Ikke-videreføring av enkelte bestemmelser i trossamfunnsloven

Kirkerådet er enig i at det ikke er nødvendig å videreføre bestemmelsene i dagens trossamfunnslov §§ 2, 4, 12 og 20.

Rett til fri ved høytider

Departementet foreslår den som har andre religiøse høytider enn de offentlige helligdagene vil ha rett til fri fra arbeid, skolegang, obligatorisk undervisning ved universitet og høyskole, tjenesteplikt og lignende i opptil to selvvalgte dager hvert år i forbindelse med høytider etter vedkommendes religion. Kirkerådet støtter at personer skal ha rett til slik fri, men to selvvalgte dager er etter Kirkerådets vurdering for lite, og Kirkerådet vil derfor gå inn for at retten utvides med noen dager.

Politiattest

Kirkerådet mener det er viktig at Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn skal kunne kreve fremleggelse av barneomsorgsattest av person som lønnet eller ulønnet skal tilsettes, utføre oppgaver eller inneha tillitsverv der vedkommende vil ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige.

Livssynsavgift

Kirkerådet viser til at departementet har funnet det hensiktsmessig å få utredet et alternativ med en obligatorisk livssynsavgift for alle skatteyttere. Utredningen var etter Kirkerådets vurdering klargjørende. Kirkerådet er enig med departementet at det, blant annet med bakgrunn i utredningen, ikke er aktuelt å ta opp forslaget om en obligatorisk livssynsavgift.

Soknets tilsatte

Kirkerådet legger til grunn at Kirkemøtet i medhold av lovforslaget § 10 annet ledd vil kunne videreføre bestemmelser i kirkeordningen om at kirkelige fellesråd fortsatt skal kunne foreta tilsetning av og ha arbeidsgiveransvar for alle tilsatte som lønnes over fellesrådets budsjett.

Med vennlig hilsen

Jens-Petter Johnsen
direktør

Ole Inge Bekkelund
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Kulturdepartementet

Postboks 8030 Dep 0030 OSLO